

Anonimizirana različica

Prevod

C-603/19 – 1

Zadeva C-603/19

Predlog za sprejetje predhodne odločbe

Datum vložitve:

9. avgust 2019

Predložitveno sodišče:

Špecializovaný trestný súd (Slovaška)

Datum predložitvene odločbe:

24. julij 2019

Tožeča stranka:

Úrad špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky

Tožene stranke:

TG in UF

[...] (ni prevedeno)

[številka zadeve]

SKLEP

Špecializovaný trestný súd (specializirano kazensko sodišče, v nadaljevanju: „specializirano kazensko sodišče“) [...] (ni prevedeno) [sestava sodišča] v kazenskem postopku zoper obdolženo osebo TG in njenega družbenika za kaznivo dejanje goljufije glede subvencioniranja iz člena 20(1) in 225(1) in (6)(a) kazenskega zakonika (zákon č. 300/2005, Trestný zákon) in drugo na nejavni seji dne 24. julija 2019 v Pezinoku

je sklenilo:

V skladu s členom 267 Pogodbe o delovanju Evropske unije, podpisane v Rimu dne 25. marca 1957, v različici iz Lizbonske pogodbe z dne 13. decembra 2007, ob upoštevanju člena 290(1) na podlagi razlogov v skladu s členom 283(1) in 244(4) zakonika o kazenskem postopku (zákon č. 301/2005 Z.z., Trestný poriadok) predlaga Sodišču Evropske unije, naj v okviru predhodnega odločanja odloči glede naslednjih vprašanj o razlagi:

1. Ali se Direktiva 2012/29/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2012 o določitvi minimalnih standardov na področju pravic, podpore in zaščite žrtev kaznivih dejanj (predvsem glede pravice dejavnega sodelovanja v kazenskem postopku in zahtevka za povračilo škode v kazenskem postopku), ki po svoji naravi ne pripadajo samo fizični osebi kot čutečemu bitju, uporablja tudi za pravne osebe in državo ali državne organe, če se jim v skladu z določbami nacionalnega prava prizna status oškodovancev v kazenskem postopku?
2. Ali sta v skladu s členom 17 in 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah ¹, členom 325 Pogodbe o delovanju Evropske unije in členom 38(1)(h) Uredbe Sveta (ES) št. 1260/99 z dne 21. junija 1999 v povezavi z Uredbo Komisije (ES) št. 1681/94 z dne 11. julija 1994, zakonodaja in praksa odločanja², v skladu s katerima država v kazenskem postopku ne more ukrepati v zvezi s plačilom povračila za škodo, ki ji je bila povzročena zaradi goljufivega ravnanja obtoženca³, posledica česar je odtujitev proračunskih sredstev Evropske unije, in ne more v skladu s členom 256(3) zakonika o kazenskem postopku izpodbijati sklep, s katerim je sodišče odločilo, da ne dovoli, oziroma da upravi, ki jo zastopa, ne dovoli, da na glavni obravnavi kot glavni oškodovanec zahteva plačilo odškodnine, niti nima na voljo druge vrste postopka, na podlagi katerega bi lahko uveljavljala svojo pravico zoper obtoženca, s tem pa ji ni mogoče zagotoviti pravice do povračila škode zoper lastnino in premoženjske pravice obdolženca v skladu s členom 50 zakonika o kazenskem postopku, saj bi ta pravica postala *de facto* neizterljiva?
3. Ali se pojem „isto podjetje“ v skladu s členom 2 Uredbe Sveta (ES) št. 994/98 z dne 7. maja 1998 v povezavi s členom 2(2) Uredbe Komisije (ES) št. 69/2001 z dne 12. januarja 2001 razlaga samo formalno, v smislu, da je treba določiti in zadostno ugotoviti, ali imajo

¹ „Protection of the EU Charter for Private Legal Entities and Public Authorities. The Personal Scope of Fundamental Rights within Europe Compared“, Utrecht Law Review, št. 1/15, dostopno na spletu: <https://www.utrechtlawreview.org/articles/abstract/10.18352/ulr.490/>.

² Mnenje kazenskega senata Najvyšší súd Slovenskej republiky (vrhovno sodišče Slovaške republike) z dne 29. novembra 2017 [(ni prevedeno)] [številka zadeve].

³ Po določitvi glavne obravnave osumljenec (obdolženec) postane tožena stranka.

zadevne družbe samostojno pravno osebnost na podlagi nacionalnega pravnega reda, tako da je mogoče vsakemu od teh podjetij odobriti znesek državne pomoči v višini do 100.000 EUR, ali je odločilno merilo dejanski način delovanja in upravljanja teh podjetij, ki so v lasti istih oseb in so prek njih medsebojno povezana, kot sistem podružnic, ki jih upravlja matična družba, tudi kadar ima vsako podjetje lastno pravno osebnost po nacionalnem pravu, tako da je treba šteti, da tvorijo „isto podjetje“ in kot en sam subjekt lahko prejmejo državno pomoč v višini do 100.000 EUR samo enkrat?

4. Ali v smislu Konvencije o zaščiti finančnih interesov Evropskih skupnosti ⁴ z dne 26. julija 1995 izraz „škoda“ [za poplačilo] pomeni samo tisti del nezakonito pridobljenih sredstev, ki so neposredno vezana na goljufivo dejanje, ali pomeni tudi dejansko nastale in zvesto dokumentirane stroške ter porabo pomoči, če dokazi kažejo, da so bili izdatki potrebni za prikritje goljufivega dejanja, odložitev odkritja goljufivega ravnanja in doseganje celotnega zneska dodeljene državne pomoči?

[...](ni prevedeno) [prekinitev postopka pred predložitvenim sodiščem]

Obrazložitev

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe je podan pred specializiranim kazenskim sodiščem, ki je prvostopenjsko sodišče. Pod njegovo pristojnost spadajo hujša kazniva dejanja⁵, vključno z oškodovanjem finančnih interesov Evropske unije v skladu s členom 261 kazenskega zakonika. O pritožbah je odločilo Najvyšší súd Slovenskej republiky (vrhovno sodišče Slovaške republike; v nadaljevanju: „vrhovno sodišče Slovaške“) kot pritožbeno sodišče.
- 2 Na glavni obravnavi z dne 30. aprila 2019 je sodišče udeležene strani obvestilo, da pri Sodišču Evropske unije želi vložiti predlog za sprejetje predhodne odločbe skupaj z razlogi za predložitev, ter udeležene strani povabilo, da sprejmejo svoje stališče o zadevi in predstavijo lastne pripombe.
- 3 Razlog za predlog za sprejetje predhodne odločbe je (večkratno)⁶ pomanjkanje enotnosti pri odločanju sodišč Slovaške republike ter zavrnitev mnenja kazenskega senata vrhovnega sodišča Slovaške s strani specializiranega

⁴ Direktiva (EU) 2017/1371 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. julija 2017 o boju proti goljufijam, ki škodijo finančnim interesom Unije, z uporabo kazenskega prava (UL 2017, L 198, str. 29).

⁵ Člen 83 Pogodbe o delovanju Evropske unije.

⁶ Odstavek 1 sklepnih predlogov generalne pravobranilke Juliane Kokott v zadevi C-73/16 in vprašanje, predloženo v predhodno odločanje, s strani specializiranega kazenskega sodišča v zadevi C-709/18, UL in VM.

kazenskega sodišča, ki je v resnici zavezujoče za specializirano kazensko sodišče⁷.

- 4 Odločitev o predhodnih vprašanjih je potrebna za oceno stopnje krivde toženih strank in obsega kaznivega dejanja v primeru obsodbe, pa tudi, da se sodišču omogoči odločanje o položaju oškodovancev v kazenskem postopku in izvrševanje zahtevkov za povračilo škode.

I. Predmet spora in upošteвне okoliščine

- 5 Toženi stranki TG in UF sta obravnavani pred specializiranim kazenskim sodiščem zaradi obtožbe državnega tožilstva Úrad špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (urad posebnega državnega tožilstva pri splošnem državnem tožilstvu Slovaške republiky) z dne 7. januarja 2015 zaradi težjega kaznivega dejanja glede subvencioniranja v skladu s členom 225(1) in (6)(a) kazenskega zakonika in zaradi kaznivega dejanja oškodovanja finančnih interesov Evropske unije v skladu s členom 261(1) in (4) kazenskega zakonika, trajajočih in zagrešenih v obliki razpisa.
- 6 Tožeča stranka navaja naslednja dejstva:
- 7 L'Ústredie práce sociálných vecí a rodiny (centralni urad za delo, socialne zadeve in družino, Slovaška) je dne 10. novembra 2005 objavil razpis št. 1/2005 in dne 20. februarja 2006 razpis št. 1/2006 za oddajo vlog za dodelitev nepovratne pavšalne pomoči iz državnega proračuna v okviru režima *de minimis* za podporo ustvarjanju delovnih mest v mikropodjetjih ter ustvarjanju delovnih mest za invalide v zaščitelih delavnicah in na zaščitelih delovnih mestih (v nadaljevanju: „pomoč“). V primeru razpisa št. 1/2006 je 75 % pomoči financiral Evropski socialni sklad.
- 8 Pomoč iz razpisa št. 1/2005 je bila plačana v obliki enkratnega zneska, pomoč, izplačana na podlagi razpisa št. 1/2006, pa je bila odobrena v obliki povračila dokumentiranih stroškov.
- 9 Pomoč je bila odobrena za stroške, vezane na ustvarjanje delovnega mesta (stroški dela, prispevki za socialno varnost in zdravstveno zavarovanje), ter dodatne stroške (materialna in tehnična oprema delovnega mesta) za prvih 12 mesecev. Prejemnik pomoči je bil dolžan ohraniti delovno mesto za obdobje vsaj treh let.
- 10 V obdobju od maja do decembra 2005 so tožene stranke tvorile „mrežo“ šestih podjetij, nato pa marca 2006 ustvarile še devet podjetij s sedeži v različnih mestih,

⁷ V skladu s členom 21(3)(a) zakona št. 757/2004 o pravosodnem sistemu (zákon č. 757/2004 Z.z. o súdoch) senat vrhovnega sodišča sprejme enotno mnenje za razlago zakonov in drugih obvezujočih pravil po načelu *erga omnes* v primeru različnih razlag pravno-močnih rzsodb velikih senatov. V skladu s členom 2, točka 15, Poslovnika vrhovnega sodišča, objavljenega v Zbirki zakonov št. 200/2016, sodišča pri svojem odločanju upoštevajo sprejeto mnenje.

glavnih mestih okrajev, z imenom podjetja, ki vsebuje izraz „*Infoservis*“ ter imenom mesta okraja, v katerem je podjetje imelo sedež⁸. Poleg teh podjetij so tožene stranke v januarju in marcu ustanovile dodatna štiri podjetja pod različnimi imeni. V vseh primerih je šlo za družbe z omejeno odgovornostjo.

- 11 Tožene stranke so v podjetjih delovale kot družbeniki in direktorji.
- 12 Vendar pa so v obtožbo zajeta samo podjetja, ki so dejansko prejela in unovčila pomoč (skupno deset podjetij).
- 13 V primeru devetih podjetij, ustanovljenih marca 2006, pomoč ni bila odobrena bodisi zaradi neodobrenih vlog zaradi suma goljufivega ravnanja bodisi dejstva, da je bila pomoč odobrena samo za omejeno število zaposlenih glede na [tiste, navedene v] vlogah toženih strank. Pozneje ta podjetja niso opravljala nobene druge poslovne dejavnosti in so bila v letu 2007 prenesena na tretje osebe.
- 14 Skupno so tožene stranke zaprosile za znesek v višini 1.636.917,91 EUR. S strani okrajnih uradov za delo, socialne zadeve in družino jim je bil pogodbeno priznan skupni znesek v višini 750.613,79 EUR. Dejansko je bila črpana pomoč v skupnem znesku 654.588,34 EUR, od tega je bilo 279.272,18 EUR sredstev iz proračuna Evropske unije, 375.316,20 EUR pa iz državnega proračuna Slovaške republike.
- 15 V vsakem posameznem podjetju je bilo zaposlenih skupno 107 (sto sedem) invalidnih oseb, vendar pa njihova delovna aktivnost ni bila v skladu s cilji, navedenimi v vlogah za pomoč. Na podlagi strokovnega mnenja, podanega pod zaprisego, so vsa podjetja poročala o izgubah. Dejavnosti zaposlenih so bile zgolj formalne in brez dejanske ekonomske vsebine. Kljub vsemu pa so bili za vse zaposlene redno plačani osebni dohodki, prispevki za zdravstveno zavarovanje in prispevki za socialno varnost.
- 16 Tehnična oprema je bila posameznim podjetjem med drugim dobavljena tudi s strani družbe RAMADA Slovakia s.r.o., ki dejansko ni izvajala nobenih dejavnosti. Edini dohodek družbe so bila plačila s strani podjetij „*Infoservis*“. Iz izpiskov računa podjetja niso razvidna plačila stroškov poslovanja, blaga ali storitev. Prenesena sredstva so bila pozneje z gotovinskimi izplačili odstranjena z računov družbe.
- 17 Drugi fakturirani stroški so zajemali plačila za najem prostorov, internet, energijo, vodo, telefonsko povezavo in druge potrebne obratovalne stroške, ki so bili ustrezno dokumentirani in dokazani.

⁸ Infoservis Košice, s.r.o., Infoservis Prešov, s.r.o., Infoservis Vranov, s.r.o., Infoservis Michalovce, s.r.o., Infoservis Trebišov, s.r.o., Infoservis Poprad, s.r.o., Infoservis Bardejov, s.r.o., Infoservis Humenné, s.r.o., Infoservis Lučenec, s.r.o., Infoservis Rožňava, s.r.o., Infoservis Spišská Nová Ves, s.r.o., Infoservis Martin, s.r.o., Infoservis Žilina, s.r.o., Infoservis Banská Bystrica, s.r.o., in Infoservis Zvolen, s.r.o.

- 18 Tožene stranke v postopku zahtevajo, da se znesek škode v primerjavi s stroški, navedenimi v obtožnici, zmanjša za nastale stroške, in posledično zahtevajo, da se kaznivo dejanje ponovno kvalificira na podlagi prekvalifikacije.
- 19 Podjetja so tožene stranke upravljale centralno s sedeža podjetja „Infoservis“, ustanovljenega v Košicah, kjer so tožene stranke imele običajno prebivališče. Tožene stranke so v vsakem podjetju na položaj direktorja imenovale enega od zaposlenih. Tožene stranke so v svojih vlogah [za pomoč] navajale namen za ustanovitev podjetja „Infoservis“ v glavnem mestu vsakega okrožja Slovaške republike. Slovaška republika ima 79 okrožij.
- 20 Poslovni namen družbe „Infoservis“ je bil ustvariti zbirke podatkov o aktivnih gospodarskih subjektih v določenem okrožju v slogu trivago.com in posredovati informacije bodočim strankam prek brezplačne info linije.
- 21 Po preteku obdobja za črpanje pomoči so 20. aprila 2007 tožene stranke svoje deleže v vsakem podjetju prenesle na družbo AZ-Dendy, s.r.o. s sedežem družbe v Češki republiki, direktor katere je bil češki državljan, ki je deloval kot „slamnat direktor“⁹. Pozneje podjetja niso opravljala več nobene dejavnosti, niti formalno. Takoj za tem so bila prekinjena delovna razmerja z vsemi zaposlenimi.
- 22 Oškodovanci – pristojni okrožni uradi za delo, socialne zadeve in družino – so pravilno in pravočasno zahtevali povračilo povzročene škode od toženih strank v preiskovalni fazi v višini dejansko izplačane pomoči.
- 23 Blago, nakup katerega so prijavile tožene stranke v obdobju črpanja pomoči, ni bilo več najdeno v prostorih družb. Družbe so bile po uradni dolžnosti izbrisane iz poslovnega registra.

II. Nacionalno pravo

- 24 V skladu s členom 124(1) kazenskega zakonika je škoda opredeljena kot škoda na premoženju ali resnično zmanjšanje premoženja ali oškodovanje pravic oškodovanca ali kakršna koli druga škoda, ki je vzročno povezana s kaznivim dejanjem, najsi gre za škodo, vezano na premoženje, ali kratenje pravic. V smislu istega zakona škoda pomeni tudi pridobivanje dobička v vzročni povezavi s kaznivim dejanjem.
- 25 Zakon o kazenskem postopku

⁹ Oseba, ki deluje kot družbenik in/ali poslovodja druge osebe ter sledi navodilom z namenom prikritja identitete dejanskega lastnika.

Kazensko pravo Slovaške republike razlikuje med žrtvijo kaznivega dejanja¹⁰ in osebo, oškodovano zaradi kaznivega dejanja.

V skladu s členom 46(1), (3) in (4) je oškodovanec oseba, ki je utrpela škodo na premoženju zaradi kaznivega dejanja. Ta oseba ima pravico zahtevati povračilo škode, vložiti zahtevek za zbiranje dokazov ali za njihovo dopolnitev, predložiti dokaze, pregledati spise in jih preučiti, se udeležiti glavne obravnave, da izrazi svoje mnenje v zvezi s pridobivanjem dokazov, predstaviti svoje sklepe, uporabiti pravna sredstva v obsegu, ki je opredeljen [z istim zakonikom o kazenskem postopku], pa tudi pridobiti informacije o poteku kazenskega postopka. Oškodovanec, ki ima po zakonu zoper obdolženca pravico do povračila škode za škodo, povzročeno s kaznivim dejanjem, ima pravico tudi predlagati sodišču, da obtožencu naloži obveznost plačila odškodnine v obsodilni sodbi; oškodovanec mora podati svoj zahtevek najpozneje do zaključka faze predkazenskega postopka. Iz zahtevka morajo biti jasno razvidni razlogi, zakaj in v kakšnem obsegu se uveljavlja pravica do povračila škode. Zahtevka ni več mogoče vložiti, če je že bila prejeta odločitev o pravici v civilnem ali katerem drugem postopku.

V smislu člena 50(1), če obstaja utemeljen strah, da bo uveljavitev pravice oškodovanca do povračila za škodo, povzročeno s kaznivim dejanjem, nična ali bo povzročala težave, je mogoče zajamčiti pravico do verjetne višine škode.

V smislu člena 256(3), če je pri uveljavljanju pravic do povračila škode prisotna oseba, ki ji uveljavljanje pravice ne pripada, sodišče izda sklep, s katerim razglasi, da ta oseba nima pravice do prisostvovanja na glavni obravnavi za zahtevanje povračila škode. Ta odločba ne izključuje zahtevka za povračilo škode pri pristojnem organu. Proti temu sklepu ni dovoljena uporaba pravnih sredstev.

V smislu člena 287(1), če sodišče obtoženca obsodi za kaznivo dejanje, s katerim je ta drugim osebam povzročila škodo, navadno od tožene stranke zahteva tudi povračilo škode, če je bila pravica uveljavljana pravilno in pravočasno. Sodišče bo obtožencu vedno naložilo obveznost povračila nepoplačane škode ali nepoplačanega dela škode, če je njen znesek zajet v opis dejanja, navedenega v izreku sodbe, na podlagi katere je bil obtoženec spoznan za krivega.

V smislu člena 307(1)(c) lahko oškodovanec v zvezi s sodbo vloži pritožbo samo v zvezi z nepravilnostjo [dela] izreka, ki se nanaša na povračilo škode.

- 26 V smislu zakon č. 513/1991 Z.z., Obchodný zákonník (zakon št. 513/1991 trgovinskega zakonika) je družba z omejeno odgovornostjo pravna oseba z lastno pravno osebnostjo, ki se razlikuje od svojih direktorjev in družbenikov¹¹. Družba

¹⁰ Opredelitev je v skladu z opredelitvijo iz člena 2(1)(a) Direktive 2012/29/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2012 o določitvi minimalnih standardov na področju pravic, podpore in zaščite žrtev kaznivih dejanj [in iz] člena 2(b) zakon č. 274/2017 Z.z. o obetih trestných činov (zakon št. 274/2017 o žrtvah kaznivih dejanj).

¹¹ Sodba Sodišča v zadevi z dne 5. aprila 2017, Orsi (C-217/15 in C-350/15), pa tudi sodbe ESČP v zadevi Pirttimäki proti Finski z dne 20. maja 2014, št. 35232/11 in odločba ESČP, v zvezi z

za vse kršitve lastnih obveznosti odgovarja z vsem svojim premoženjem. Družbenik odgovarja za obveznosti družbe do višine njegovega neplačanega prispevka, ki je še vpisan v poslovni register.

- 27 V smislu člena 18(2) in (3) zakon č. 231/1999 Z.z. o štátnej pomoci (zakona št. 231/1999 v zvezi z državno pomočjo)¹² se državna pomoč dodeli na podlagi pogodbe, razen državne pomoči, dodeljene v posredni obliki; če je bila državna pomoč zagotovljena z viri iz državnega proračuna, občine ali [posebnega] sklada za državne namene, se nespoštovanje pogojev, pod katerimi je bila izplačana državna pomoč, šteje za kršitev proračunske discipline.
- 28 V smislu člena 31 zakon č. 523/2007 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy (zakon št. 523/2007 o proračunskih pravilih v javni upravi) mora pravna ali fizična oseba, ki je kršila finančno disciplino, vrniti sredstva v proračun, iz katerega so bila zagotovljena ali črpana, in sicer v višini kršitve finančne discipline; ta oseba je prav tako dolžna plačati kazen. [Na splošno] za kršitev finančne discipline se naložijo dajatev v višini finančne kršitve, kazen in dodatna globa. Njihovo določitev in izvrševanje urejajo splošna pravila o upravnem postopku.

III. Praksa odločanja¹³

- 29 Mnenje kazenskega senata vrhovnega sodišča Slovaške z dne 29. novembra 2017 [...] (ni prevedeno) [številka zadeve] (v nadaljevanju: „mnenje Tpj 39-60/2017“)¹⁴.

A/I. Premoženske pravice države, ki se nanašajo na posamezne vrste davkov, v zvezi s katerimi v okviru svojih pristojnosti najprej odloča pristojni upravni organ, v skladu s postopkom iz davčnega zakonika, vključno s pravico, ki izhaja iz

nedopustnostjo, v zadevi Veselá in Loyka proti Slovaški republiki z dne 13. decembra 2005, št. 58411/00, in druge.

¹² Zadevni določbi trenutno ustreza člen 26 in nadaljnji členi zakona št. 528/2008 o pomoči in podpori, ki se zagotavljata iz sredstev Evropske skupnosti (zakon č. 528/2008 Z.z. o pomoci a podpore poskytovanej z fondov Európskeho spoločenstva účinný), ki je začel veljati 1. januarja 2009.

¹³ Odločbe so spremenjene zaradi jasnosti, vendar pa ohranjajo bistveno vsebino; pri opisu prakse odločanja to sodišče odraža potrebo po izkazanju strukturne težave ob upoštevanju sklepov generalnega pravobranilca Michala Bobka v zadevi C-310/16.

¹⁴ Mnenje je bilo sprejeto v kazenskem postopku v zvezi z nadaljevanim kaznivim dejanjem davčne utaje in nepravilno zahtevo za vračilo davka na dodano vrednost (davčna goljufija) v skupni višini 58.171.046,79 EUR. Iz sklepov mnenja [Tpj 39-60/2017] izhaja, da to na splošno velja za vse primere, pri katerih ima višina škode pravno podlago v določbah upravnega prava – davki, DDV, dajatve, državna pomoč, dodelitev nepovratnih finančnih sredstev, subvencij v kmetijstvu, kazniva dejanja zoper okolje in drugo. Trenutno na območju Slovaške republike potekajo različni kazenski postopki za kazniva dejanja davčne goljufije, davčne in carinske utaje ter oškodovanje finančnih interesov Evropske unije v vrednosti več deset milijonov EUR.

neupravičene vloge davčnega zavezanca za odbitek davka na dodano vrednost ali vračila davka, so upravne narave in zadevne odločitve mora pregledati upravno sodišče v skladu z zakonom o upravnem postopku. Zaradi takšne narave premoženjske pravice države do povračila škode ni mogoče uveljavljati v okviru kazenskega postopka – v tako imenovanem pomožnem postopku. O povračilu premoženjske škode državi ne odloča niti civilno sodišče, kajti priznanje te pravice ni v obsegu pristojnosti sodišč. Na ta način je torej izključeno prekrivanje oz. navzkrižje pripisovanja organov (upravni organ in pristojno sodišče), natančneje dvojno odločanje o isti pravici.

Okoliščina, v skladu s katero zadevna premoženjska pravica (s temeljem v materialnem davčnem pravu) količinsko ustreza, v primeru davčnega kaznivega dejanja, ki je predmet kazenskega postopka, se pri določanju višine škode v času vključevanja kaznivega dejanja (sestavni delov v primeru davčnih kaznivih dejanj) v ničemer ne spremeni ugotovitve, ki izhaja iz prejšnjih odstavkov. Podobno za pomožni postopek ni pomembno, ali se davčna terjatev uveljavlja zoper pravno osebo in je osumljenec materialno povezanega davčnega kaznivega dejanja zgolj fizična oseba, katere ravnanje je privedlo do kaznivega dejanja; temelj zahtevka za povrnitev škode zoper tega kršitelja ni dvojen.

Kljub nemožnosti uveljavljanja premoženjske davčne terjatve v pomožnem postopku je Slovaška republika, ki jo zastopa pristojni organ, oškodovana stranka v kazenskem postopku zaradi davčnega kaznivega dejanja in uživa druge pravice v skladu z zakonikom o kazenskem postopku.

II. Če se pri glavni obravnavi v kazenskem postopku uveljavlja premoženjska davčna terjatev (npr. odškodninski zahtevek zoper preiskovano fizično ali pravno osebo), sodišče s sklepom oškodovani osebi ne bo dovolilo, da na glavni obravnavi omeji zahtevek za uveljavljanje pravice do povračila škode. Oškodovana oseba bo ohranila status stranke glede na svoje preostale procesne pravice. To velja tudi, če je bila v davčnem postopku že sprejeta dokončna odločitev, saj ovira zaradi načela pravnomočnosti zadeva samo pravico do odškodnine za škodo, o kateri je bilo odločeno, in ne zadeva nobene druge pravice.

B/I. Pravni vidiki iz točk I. in II. dela A se smiselno uporabljajo tudi za katero koli drugo premoženjsko pravico, ki ob upoštevanju njene materialne podlage (tj. ob upoštevanju zakonske določbe, ki ureja takšno pravico) ne predstavlja zahtevka za povrnitev škode, vključno z moralno škodo. Zato glede na naravo te pravice ne gre za sestavni del kaznivega dejanja, čeprav je denarno izražena vrednost škode na koncu lahko enaka.

II. V primeru kaznivega dejanja kršitve varovanja rastlinstva in živalstva v skladu s členom 305 kazenskega zakonika sestavni del kaznivega dejanja ustreza pravni opredelitvi pojma škode, na ravni denarno izražene vrednosti, v skladu z zakonom o varstvu narave, pa tudi družbene vrednosti. Vendar pa odločitev o zahtevi za povrnitev premoženjske škode (občini), ki jo povzroči nedovoljena sečnja

drevesa, vključno z določitvijo družbene vrednosti drevesa, sodi v pristojnost naravovarstvenega organa, v tem primeru je to okrožni ali občinski organ. Gre torej za zahtevek upravne narave, ki ne sodi v pristojnost sodišča in ga ni mogoče uveljaviti s pomočjo pomožnega postopka v skladu z zakonikom o kazenskem postopku. Ta sklep velja ne glede na to, da bo oškodovanec občina, na ozemlju katere je prišlo do nedovoljene sečnje; velja tudi za Slovaško republiko, ki jo zastopa pristojni okrožni urad, če okrožni urad v kazenskem postopku nastopa kot oškodovana oseba.

30 Sklep velikega kazenskega senata vrhovnega sodišča Češke republike, objavljen v Zbirki sklepov pod št. R 39/2014¹⁵

Zahtevek države, ki izhaja iz utajenega davka (neplačanega), je pravica do povračila škode, ki pa je pristojna davčna uprava v kazenskem postopku ne more uveljavljati proti subjektu, ki je davčni zavezanec. Zato mora sodnik s sklepom na začetku glavne obravnave odločiti, da oškodovana oseba ne more uveljavljati pravice do povračila škode v (pomožnem) kazenskem postopku. Posledično sodišče v sodbi več ne bo odločalo o uveljavljanju te pravice.

Uveljavljanje pravice do povračila škode v (pomožnem) kazenskem postopku se lahko upošteva samo, če zbrani dokazi kažejo, da je oseba, zoper katero poteka postopek, ki deluje v imenu pravne osebe, utajila davek na dohodek (ali drugi davek) te pravne osebe, zoper katero je finančna uprava izdala odločbo o odmeri davka za izračun dejanske višine davka, vendar je jasno, da ta odločba o odmeri davka ni izvršljiva, ker pravna oseba nima nobenega premoženja, ki bi ga bilo mogoče uporabiti. Če gre za delniško družbo ali družbo z omejeno odgovornostjo in je oseba, zoper katero poteka postopek, član upravnega organa, je treba rešiti vprašanje, ali v takem primeru ni nobene odgovornosti za jamstvo, na podlagi katerega je lahko v pomožnem postopku dolžna plačati povračilo za povzročeno škodo ali pa je dolžna vrniti neupravičeno obogatitev, doseženo s kaznivim dejanjem. Uveljavljanje pravice do povračila škode bi se lahko upoštevalo tudi, če bi bilo mogoče odložiti odgovornost osebe, zoper katero poteka postopek, ne toliko za predmet plačila, zlasti za utajeni (ali neplačani) davek, temveč za storilca kaznivega dejanja za škodo, povzročeno s tem kaznivim dejanjem, oziroma za neupravičeno obogatitev, doseženo s tem kaznivim dejanjem.

31 Upošteva mnenje Tpj 39-60/2017 pri svoji poznejši praksi odločanja je vrhovno sodišče Slovaške ¹⁶ razveljavilo izrek sodbe specializiranega kazenskega sodišča,

¹⁵ Glede na predhodni skupni pravni razvoj in bližino obeh zakonodaj se to sodišče sklicuje tudi na češko prakso odločanja. V skladu z ustaljeno prakso odločanja vrhovnega sodišča Češkoslovaške socialistične republike zahtevek države za plačilo davkov ni pravica do povračila škode, povzročene zaradi kaznivega dejanja davčne utaje, temveč pravica, ki izhaja neposredno iz zakona. Zato to ni pravica, ki bi jo pristojna finančna uprava lahko uveljavila v pomožnem postopku.

¹⁶ Sodbe vrhovnega sodišča Slovaške z dne 15. februarja 2018 (ni prevedeno) [številka zadeve], z dne 23. januarja 2019 (ni prevedeno) [številka zadeve], z dne 20. marca 2019 (ni prevedeno)

s katero je prvostopenjsko sodišče toženi stranki naložilo plačilo z goljufijo pridobljene pomoči, subvencije ali druge finančne pomoči, pridobljene iz državnega proračuna ali proračuna Evropske unije, z navedbo, da ni šlo oziroma ne gre za povračilo škode, ki se lahko uveljavlja v kazenskem postopku, temveč za posebno javnopravno pravico do povračila črpane nepovratne finančne pomoči, katere vsebino in obseg urejajo ustrezni upravni predpisi s poznejšo možnostjo razsoje s strani upravnega sodišča.

- 32 Pri predhodnem sprejemanju odločitev so sodišča toženi stranki vselej naložila povračilo škode, povzročene na podlagi goljufive pridobitve subvencije ali državne pomoči, kjer je bilo dokazano njeno goljufivo ravnanje.
- 33 V praksi je zgoraj navedeno mnenje posledično pomenilo, da predstavnik države kot zastopnik oškodovane stranke ne zahteva povračila škode v davčnih kazenskih postopkih z obrazložitvijo, da to ni mogoče. V nekaterih primerih preiskovalni organi v fazi predhodne preiskave ne zaslišijo niti državnega tožilca kot oškodovane stranke in s tem ovirajo možnost, da bi pravilno in pravočasno zahteval povračilo škode¹⁷.
- 34 Isti potek je mogoče predvideti tudi v primeru pregona goljufij pri subvencijah in kaznivih dejanj zaradi oškodovanja finančnih interesov Evropske unije.

IV. Sodna praksa Evropske unije

- 35 Sodbe Sodišča Evropske unije v zadevi Taricco z dne 8. septembra 2015, C-105/14, glede na sodbe v zadevah [A. S]. in M. B. z dne 5. decembra 2017, C-42/17, in Dzivev in drugi z dne 17. januarja 2019, C-310/16, in druge.
- 36 Sodbe Sodišča Evropske unije v združenih zadevah Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening in drugi z dne 13. marca 2008, C-383/06 in C-385/06, ter v zadevi Chambre de commerce et d'industrie de l'Indre z dne 21. decembra 2011, C-465/10.

V. Mnenje specializiranega kazenskega sodišča

- 37 Pravne osebe, po večini družbe z omejeno odgovornostjo, ki jih prestopniki uporabljajo za kazniva dejanja in ki so prejemnice pomoči, v skoraj vseh primerih končajo brez sredstev. Tako vračila pomoči z njihove strani ni mogoče izterjati.

[številka zadeve], izrečene v drugih kazenskih zadevah, ki se razlikujejo od tistih, ki so vključene v ta predlog za sprejetje predhodne odločbe

¹⁷ Sklep specializiranega kazenskega sodišča z dne 30. novembra 2016 (ni prevedeno) [številka zadeve] v primeru utaje in prekomernega odbitka davka na dodano vrednost v skupnem znesku 7.459.853,45 EUR, s katerim je bila obtožnica zavrnjena in so bili spisi vrnjeni državnemu tožilstvu zaradi hude kršitve pravic oškodovane osebe.

- 38 V upravnem postopku lahko pristojni nacionalni organ naloži obveznost vračila črpanih nepovratnih sredstev, izplačanih samo upravičencu za pomoč oz. pravni osebi, in ne njenemu družbeniku ali direktorju in v nobenem primeru tretji osebi, ki se pogosto znajde v ozadju celotne kriminalne dejavnosti.
- 39 V skladu s členom 58 kazenskega zakonika se v pravu niti ni mogoče sklicevati na možnost naložitve kazni v obliki zaplembe premoženja. Če država ne razpolaga s posojilom, ki bi ga lahko uveljavljala v stečajnem postopku ¹⁸, se lahko ugodi njenim zahtevam za naložitev kazni v obliki zaplembe premoženja šele po poplačilu vseh terjatev do stečajne mase in vseh terjatev do družbe v stečaju ¹⁹. V vseh primerih, s katerimi je seznanjeno to sodišče, premoženje obsojenih strank ni zadostovalo niti za poplačilo zadnjih terjatev, kaj šele za poplačilo [nadaljnjih] terjatev države.
- 40 Odločilno merilo za odločanje o pravici do povračila nastale škode bi moralo biti narava subjektov in razmerja odgovornosti med državo kot oškodovanko in upravičeno obsojenim vršilcem kaznivega dejanja, ki je nastalo zaradi nezakonitega ravnanja vršilca ne glede na materialno pravno podlago prava.
- 41 Če sodišče sprejme odločitev, da oškodovana stranka na glavnem zaslišanju ni upravičena do uveljavljanja pravice do povračila škode, mora to odločitev preučiti višje sodišče na podlagi sodnega nadzora. To je ključnega pomena za pravilno in pravočasno uveljavljanje njenih pravic v kazenskih postopkih. V tem primeru je to pravočasna izterjava pomoči za nazaj. Sodni nadzor odločbe v okviru ustavne pritožbe ne more šteti kot zadosten ukrep.
- 42 V kazenskih postopkih je treba upoštevati pravice in zakonite interese vseh vpletenih oseb, zlasti oškodovancev. Teorija, v skladu s katero je namen kazenskega postopka izključno razjasnitev kriminalne dejavnosti in določitev kazni za storilca kaznivega dejanja, pri čemer pa je oškodovanec zgolj zaznan v zvezi z vprašanjem povračila škode ([angl.] *damaged victim*), velja za zastarelo ²⁰.
- 43 Položaj oškodovancev v kazenskem postopku in obseg pravic, ki jih priznava nacionalna zakonodaja, ne moreta biti očitno nesorazmerna glede na položaj in

¹⁸ V smislu člena 107a(1) zakona št. 7/2005 o stečajnem postopku in prestrukturiranju (zákon č. 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii), če pristojno sodišče stečajno sodišče obvesti o končni sodbi, ki določa zaplembo premoženja, stečajno sodišče nemudoma določi urad za razglasitev stečaja premoženja osebe, ki ji je bila izrečena ta kazen.

¹⁹ V smislu člena 107a(2)(d) zakona št. 7/2005 o stečajnem postopku in prestrukturiranju.

²⁰ Člen 1 zakonika o kazenskem postopku ureja postopek preiskovalnih organov in sodišč tako, da so kazniva dejanja primerno [torej pravilno] odkrita, njihovi storilci pa so v skladu z zakonom ustrezno kaznovani ob upoštevanju pravic in temeljnih svoboščin fizičnih in pravnih oseb. Kljub temu pa oškodovanec ostaja na obrobju interesov kazenskega postopka: glej na primer sodbo ESČP z dne 11. decembra 2018 v zadevi Lakatošová in Lakatoš proti Slovaški republiki št. 655/16.

pravice, ki jih nacionalna zakonodaja podeljuje državnemu tožilcu in obtožencu v skladu z zahtevo poštenega sojenja in enakosti orožij.

- 44 Čepprav Sodišče Evropske unije v sodbah C-205/09 in C-467/05 pojma žrtve ni razširilo tudi na pravne osebe, sedanje sodišče meni, da bi se pravica do aktivnega sodelovanja oškodovanca v kazenskem postopku in pravica do povračila škode v kazenskem postopku²¹ prav tako lahko priznali pravnim osebam in državi²², saj je to nujno za učinkovito varstvo njihovih premoženjskih pravic²³, in da to niso pravice, ki se lahko dodelijo zgolj fizičnim osebam kot živim čutečim bitjem.
- 45 Pomanjkanje sredstev v državnem proračunu ali proračunu EU se odraža v obsegu in kakovosti storitev, ki jih zagotavlja država (izobraževanje, zdravstvo, socialna pomoč, podpora znanosti in športu, regionalni razvoj itd.).
- 46 Zgoraj navedeno je pomembno tudi glede prekinitve zastaralnega roka in ovire, ki jo predstavlja litispendenca v trenutku vložitve zahtevka za povračilo škode v kazenskem postopku²⁴ in tudi glede obveznosti civilnega sodišča v zvezi z odločitvijo, ki je pokazala, da je bilo storjeno kaznivo dejanje²⁵. Če bi bila sprejeta trenutna praksa odločanja, bi bilo uveljavljanje pravic do povračila škode s strani države, če bi bila oškodovana oseba, brez učinka in zastaralni rok bi med kazenskim postopkom tekkel še naprej. Pravica oškodovane osebe, ki se je v dobri veri oprla na dosedanje prakse odločanja, bi zastarala, a ne po njeni krivdi.
- 47 V zvezi s tretjim vprašanjem to sodišče meni, da je odločilno merilo dejanski način poslovanja in vodenja družb. V primeru ustanovitve različnih družb z omejeno odgovornostjo, ki so v bistvu samo sistem podružnic s centralnim upravljanjem, je te družbe treba pri dodeljevanju državne pomoči v okviru režima *de minimis* obravnavati kot eno in isto družbo. Nasprotna razlaga bi privedla do medsebojnega povezovanja državnih pomoči ter izogibanja finančnim omejitvam, določenim v zvezi z državno pomočjo.
- 48 To sodišče glede četrtega vprašanja meni, da je v škodo treba nujno všteti [torej se ne odbijajo] tudi stroške, ki so dejansko nastali in bili verodostojno dokumentirani, in porabo pomoči, če se v kazenskem postopku ugotovi, da je bil

²¹ Točka 20 uvodne izjave in člena 16 Direktive 2012/29/EU Evropskega parlamenta in sveta z dne 25. oktobra 2012 o določitvi minimalnih standardov na področju pravic, podpore in zaščite žrtev kaznivih dejanj ter o nadomestitvi Okvirnega sklepa Sveta 2001/220/PNZ (UL 2012, L 315, str. 57); pravica oškodovane osebe do poštenega sojenja v skladu s členom 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah.

²² Država kot oškodovana stranka v kazenskem postopku nastopa kot pravna oseba.

²³ Člen 17 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah; „Protection of the EU Charter for Private Legal Entities and Public Authorities. The Personal Scope of Fundamental Rights within Europe Compared“

²⁴ Člen 112 civilnega zakonika (zákon č. 40/1964, Občiansky zákonník).

²⁵ Člen 193 zakonika o civilnem postopku (zákon č. 160/2015, Civilný sporový poriadok).

namen goljufije prisoten že od začetka in da so za upravičenca potrebni stroški, zlasti izgube, povezani s kaznivim dejanjem. Zato ni mogoče šteti, da se ta sredstva uporabljajo v skladu z namenom, za katerega so bila dodeljena.

(ni prevedeno) [obvestilo v zvezi s pritožbo]

V Pezinoku, 24. julija 2019

[...] (ni prevedeno)

[ime predsednika Sodišča]

DELOVNI DOKUMENT